

„Europejski Fundusz Rolny na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich: Europa inwestująca w obszary wiejskie”

Instytucja Zarządzająca Programem Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014 – 2020 - Minister Rolnictwa i Rozwoju Wsi.

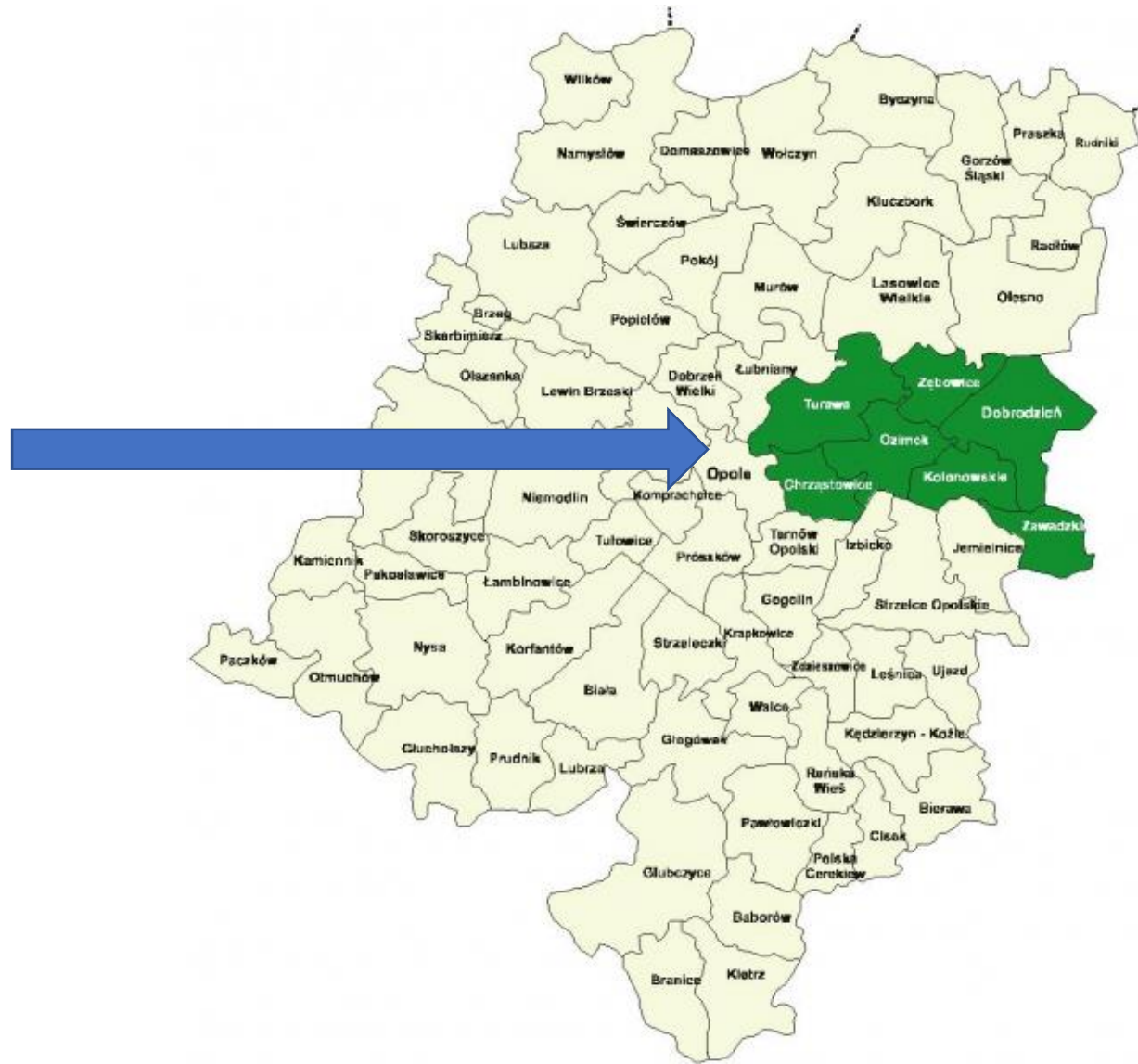
Ewaluacja zewnętrzna lokalnej strategii rozwoju Stowarzyszenia Lokalna Grupa Działania „Kraina Dinozaurów”

Obszar działania LGD
Sytuacja demograficzna i gospodarcza

Stowarzyszenie LGD „Kraina Dinozaurów”

Ludność w gminach wchodzących w skład LGD

Nazwa gminy/rok	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Dobrodzień	10 003	10 030	9 983	9 912	9 838	9 737
Zębowice	3 721	3 683	3 693	3 676	3 631	3 609
Chrzastowice	6 816	6 862	6 917	6 947	7 013	6 961
Ozimek	19 786	19 751	19 629	19 610	19 543	19 449
Turawa	9 777	9 823	9 905	9 971	10 018	10 029
Kolonowskie	5 957	5 923	5 898	5 919	5 874	5 863
Zawadzkie	11 654	11 544	11 464	11 379	11 304	11 206

Gmina	Ludność gmin w wieku:					
	Przedprodukcyjnym		Produkcyjnym		Poprodukcyjnym	
	2015	2020	2015	2020	2015	2020
Dobrodzień	1 608	1 507	6 460	6 166	1 935	2 064
Zębowice	535	535	2 546	2 401	640	673
Chrzastowice	1 072	1 134	4 463	4 327	1 281	1 500
Ozimek	2 861	2 774	13 165	12 213	3 760	4 462
Turawa	1 556	1 639	6 377	6 300	1 844	2 090
Kolonowskie	880	881	3 872	3 662	1 205	1 320
Zawadzkie	1 583	1 500	7 728	7 117	2 343	2 589

Saldo migracji ogółem w gminach wchodzących w skład LGD

Nazwa gminy/rok	2016	2017	2018	2019	2020
Dobrodzień	9	-39	-30	-1	-48
Zębowice	-16	2	-20	-26	8
Chrzastowice	56	68	3	22	22
Ozimek	10	-70	1	1	-12
Turawa	22	62	60	66	83
Kolonowskie	-28	-9	28	-11	13
Zawadzkie	-76	-77	-77	-69	-37

Wskaźnik G (dochodów podatkowych na jednego mieszkańca) dla gmin wchodzących w skład LGD

Nazwa gminy/rok	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Dobrodzień	1123,15	1218,73	1259,35	1282,48	1433,34	1548,68	1586,25
Zębowice	556,34	610,15	685,68	758,45	795,91	812,31	926,17
Chrzastowice	1216,13	1283,00	1352,28	1441,08	1507,23	1730,56	2103,97
Ozimek	1304,26	1357,05	1424,74	1476,49	1593,88	1552,53	1717,66
Turawa	1504,51	1484,89	1591,26	1584,59	1689,24	1867,46	1954,21
Kolonowskie	1211,60	1234,13	1263,67	1391,94	1442,83	1618,94	1640,72
Zawadzkie	1309,57	1456,07	1530,47	1510,09	1490,73	1602,57	1758,83

Wydatki gmin na 1 mieszkańca w złotych.

Wskaźnik G dla gmin wchodzących w skład LGD							
Nazwa gminy/rok	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Dobrodzień	1123,15	1218,73	1259,35	1282,48	1433,34	1548,68	1586,25
Zębowice	556,34	610,15	685,68	758,45	795,91	812,31	926,17
Chrzastowice	1216,13	1283,00	1352,28	1441,08	1507,23	1730,56	2103,97
Ozimek	1304,26	1357,05	1424,74	1476,49	1593,88	1552,53	1717,66
Turawa	1504,51	1484,89	1591,26	1584,59	1689,24	1867,46	1954,21
Kolonowskie	1211,60	1234,13	1263,67	1391,94	1442,83	1618,94	1640,72
Zawadzkie	1309,57	1456,07	1530,47	1510,09	1490,73	1602,57	1758,83

Pracujący w gminach wchodzących w skład LGD

Gmina	Pracujący w gminach wchodzących w skład LGD					
	Ogółem		Mężczyźni		Kobiety	
	2015	2020	2015	2020	2015	2020
Dobrodzień	2 035	2 368	1 095	1 254	940	1 114
Zębówice	234	232	71	64	163	168
Chrzastowice	746	817	295	341	451	476
Ozimek	4 703	3 750	2 340	2 202	2 363	1 548
Turawa	871	907	434	460	437	447
Kolonowskie	899	1 047	516	593	383	454
Zawadzkie	2 398	1 861	1 520	1 023	878	838

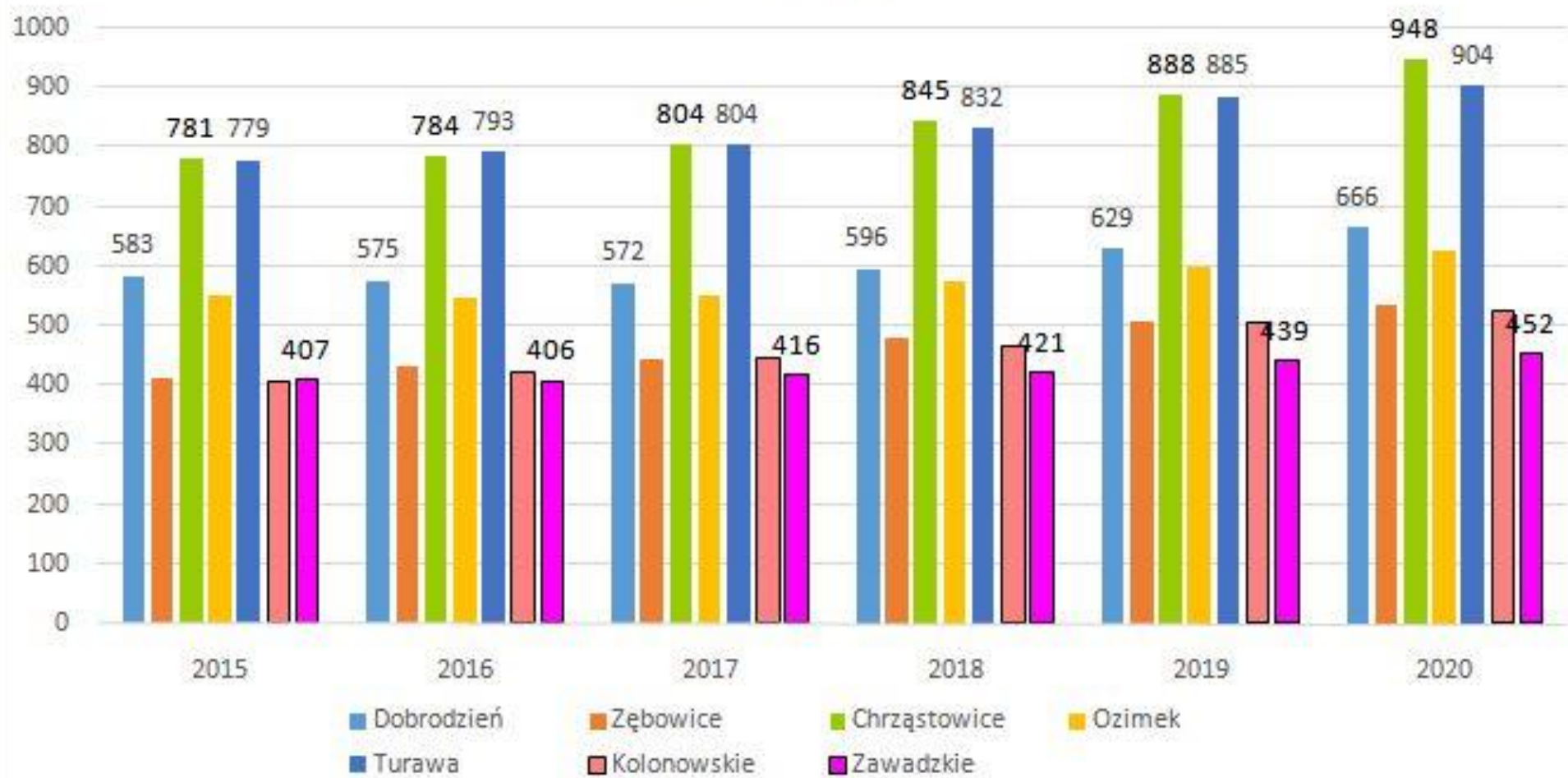
Udział bezrobotnych zarejestrowanych w liczbie ludności w gminach

Gmina	Udział bezrobotnych zarejestrowanych w liczbie ludności w gminach wchodzących w skład LGD					
	Ogółem		Mężczyźni		Kobiety	
	2015	2020	2015	2020	2015	2020
Dobrodzień	3,5	2,4	2,5	2,0	4,7	2,8
Zębowice	4,5	3,3	2,7	1,9	6,8	5,1
Chrzastowice	4,1	3,0	3,6	2,8	4,6	3,1
Ozimek	4,8	3,5	4,2	3,4	5,4	3,6
Turawa	4,2	3,4	3,6	3,1	4,9	3,6
Kolonowskie	2,8	2,3	2,5	2,0	3,2	2,6
Zawadzkie	3,3	2,9	2,5	2,3	4,3	3,6

Podmioty gospodarki narodowej

Podmioty gospodarki narodowej w rejestrze REGON na 10 tys. ludności						
Nazwa gminy/rok	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Dobrodzień	764	758	757	784	821	868
Zębowice	521	543	547	574	603	632
Chrzastowice	961	962	982	1 012	1 055	1 123
Ozimek	726	720	725	751	778	811
Turawa	937	956	965	995	1 052	1 078
Kolonowskie	542	561	583	596	632	653
Zawadzkie	580	584	595	598	621	639

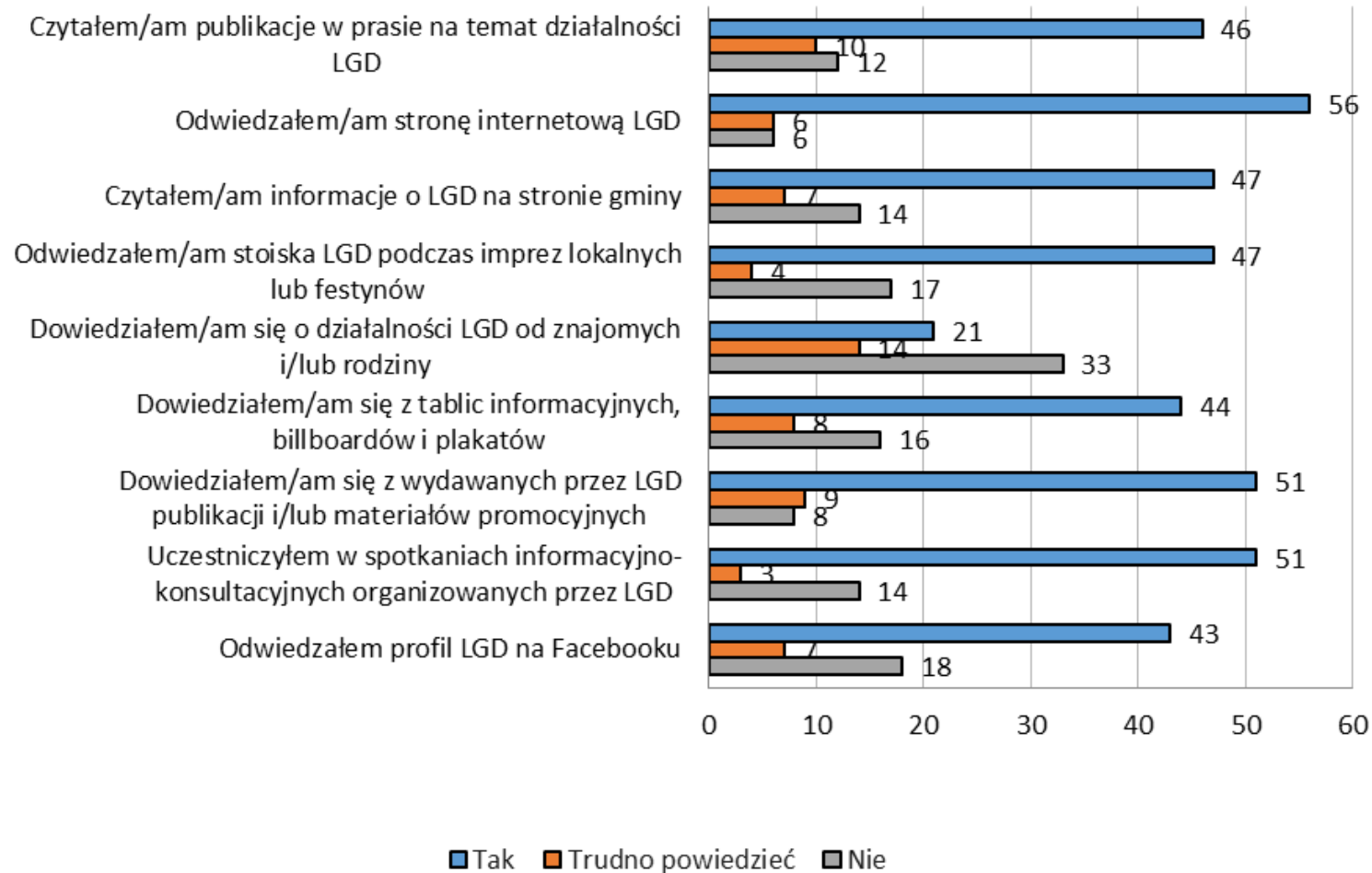
Osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą na 10 tys. mieszkańców

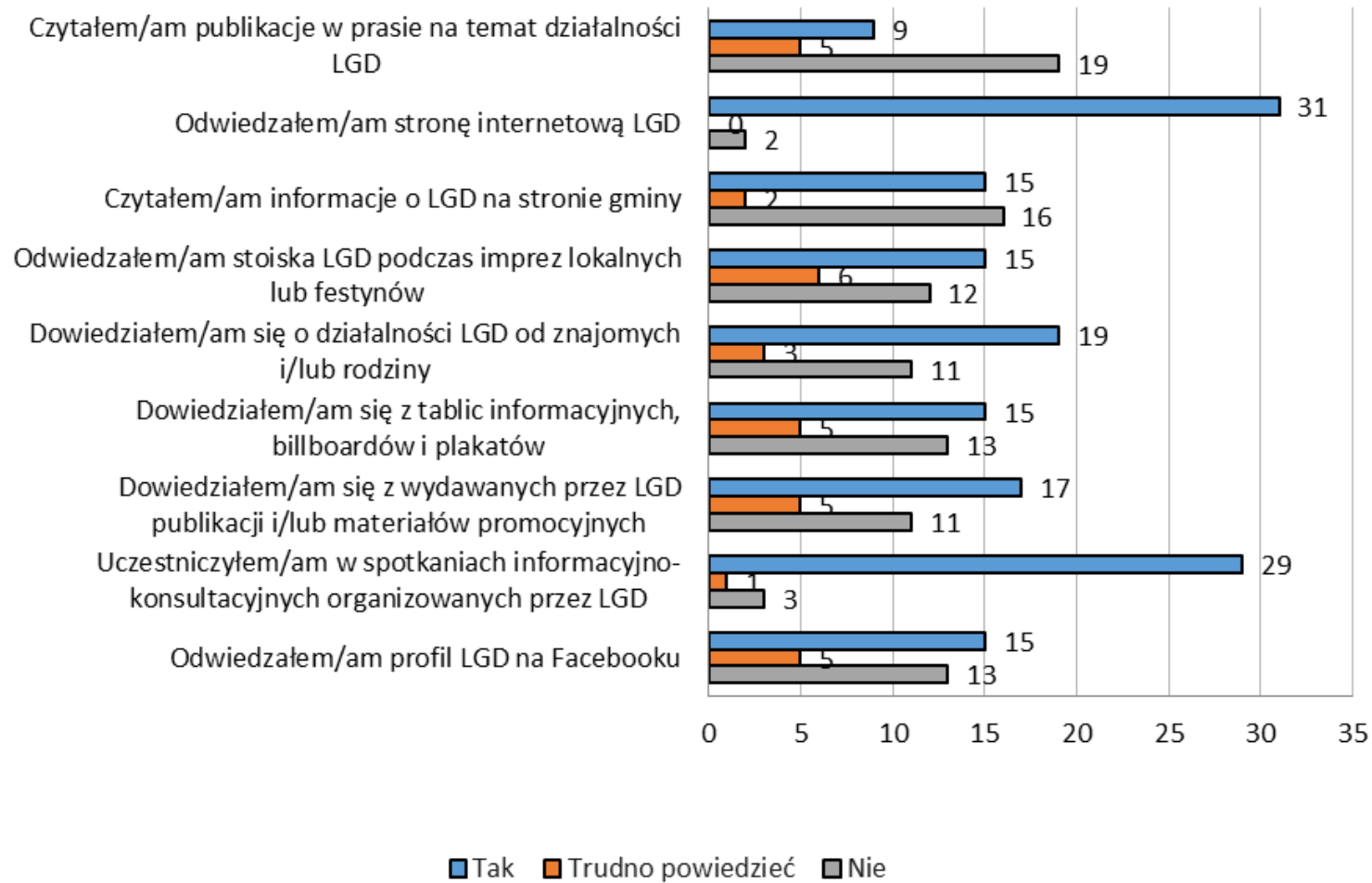

Wyniki badań ankietowych mieszkańców obszaru i beneficjentów

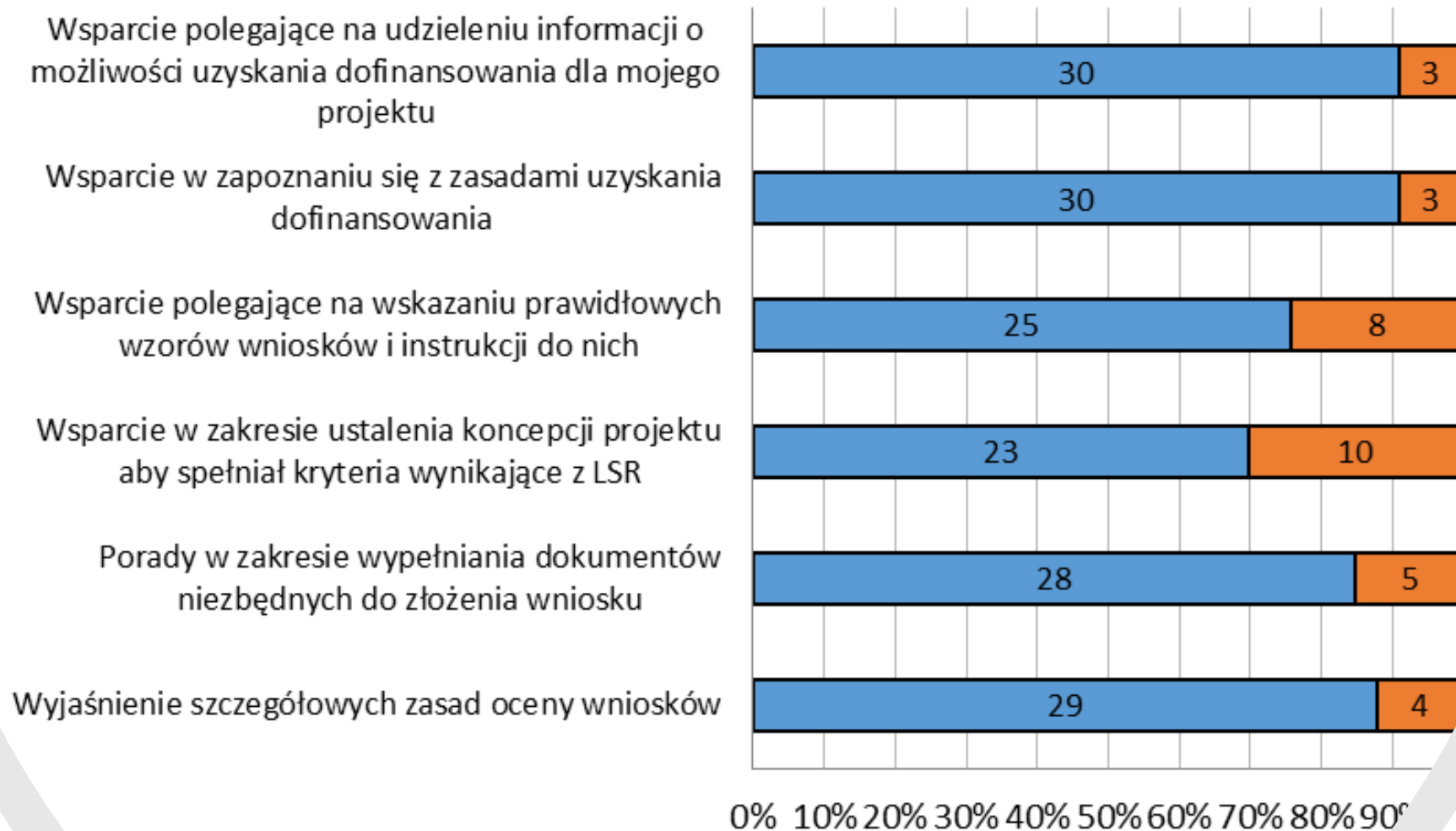
W jaki sposób docierały do Pana/i informacje dotyczące LGD? (N=68)

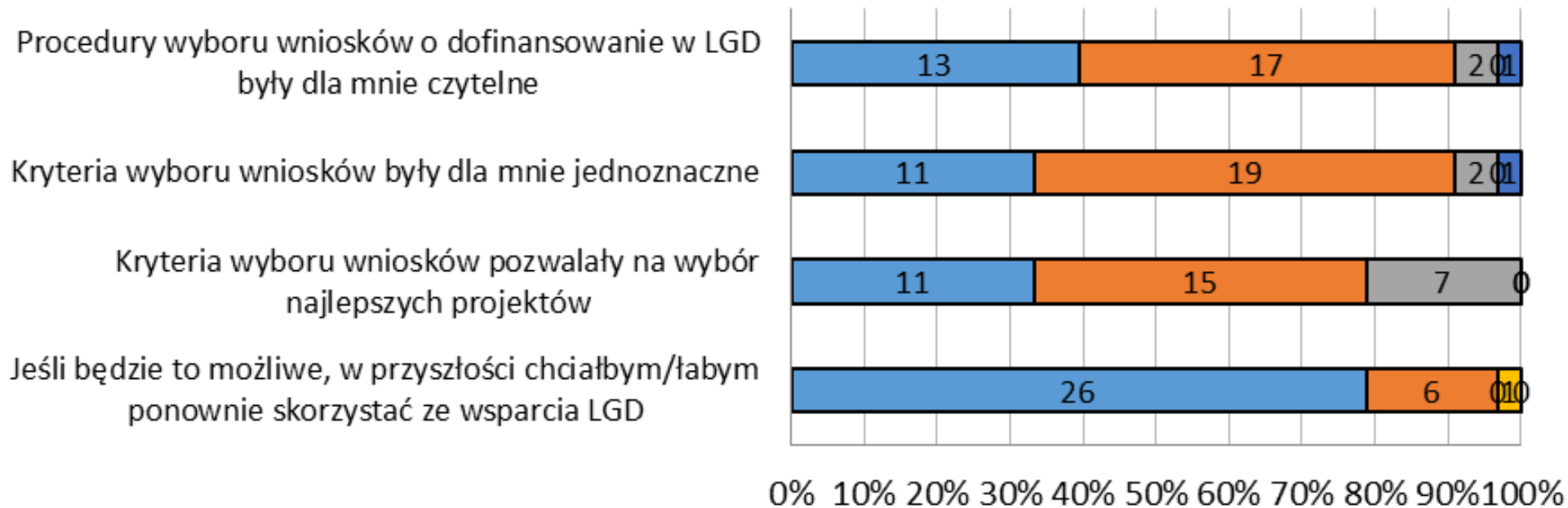
W jaki sposób docierały do Pana/i informacje o naborze wniosków w LGD? (N=33)

Proszę wskazać, w jakim zakresie korzystał/a Pan/i ze wsparcia ze strony LGD na etapie składania wniosku?
(N=33)

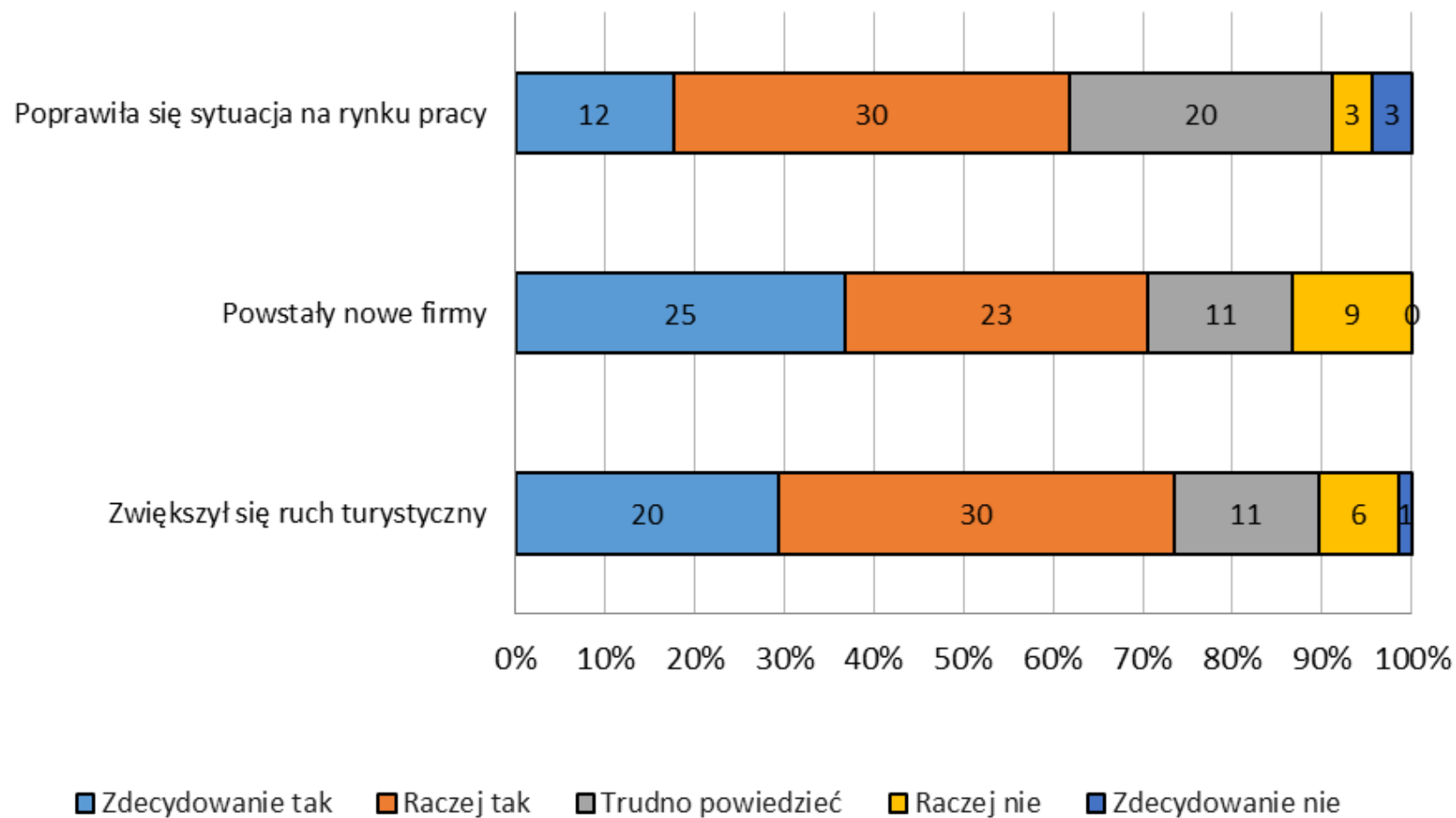

Proszę ocenić poniższe stwierdzenia dotyczące składania i realizacji projektu przy wsparciu LGD (N=33)

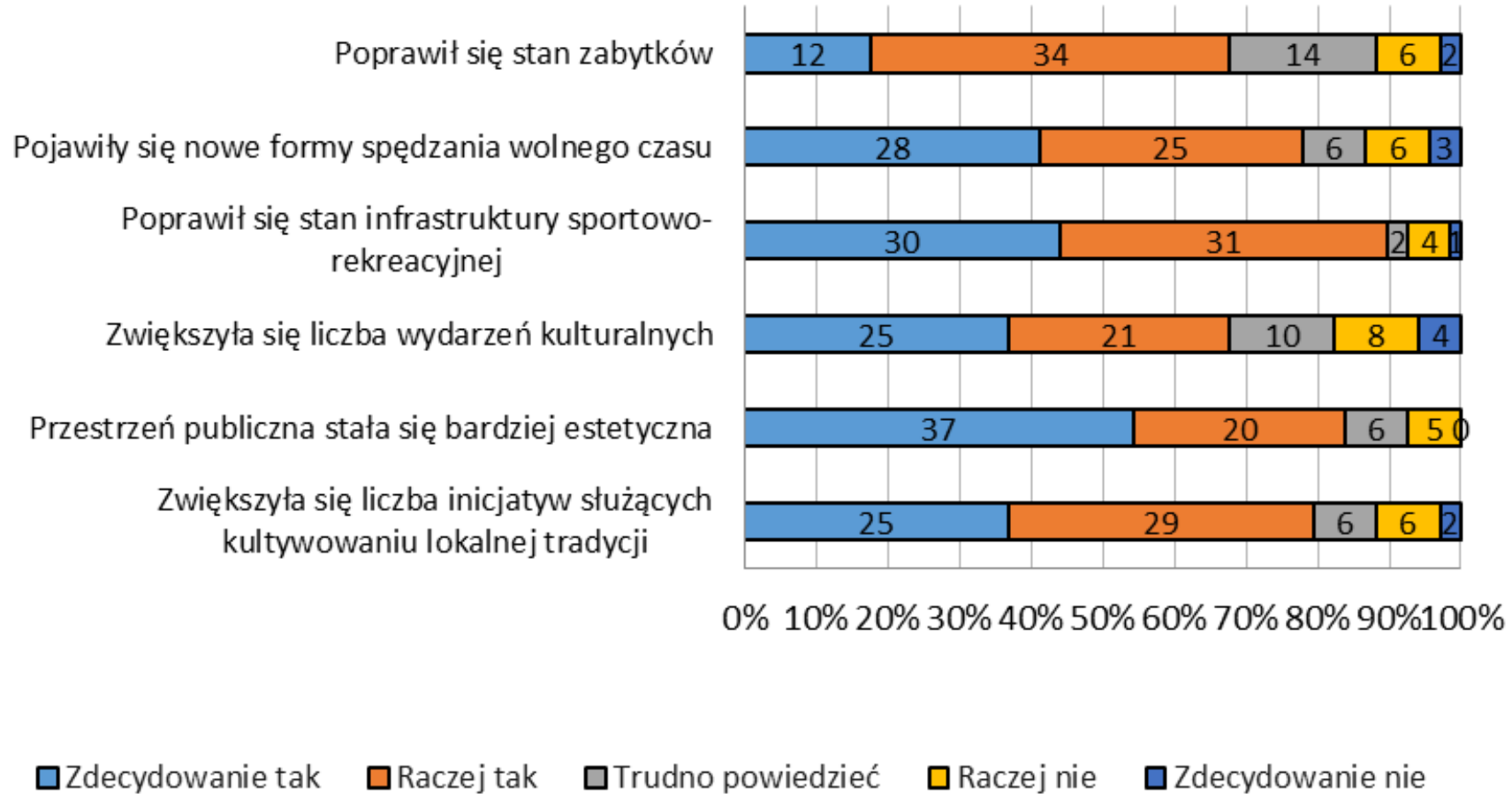

- Zdecydowanie zgadzam się
- Raczej zgadzam się
- Trudno powiedzieć
- Raczej nie zgadzam się
- Zdecydowanie nie zgadzam się

Czy w gminie, w której Pan/i mieszka zaszły w ciągu ostatnich 5 lat wymienione poniżej zmiany? (N=68)

Czy w gminie, w której Pan/i mieszka zaszły w ciągu ostatnich 5 lat wymienione poniżej zmiany? (N=68)

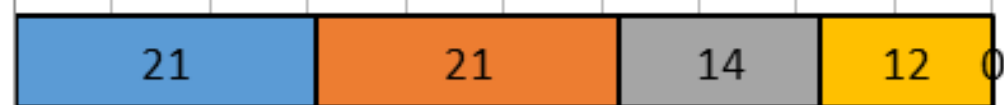

Czy w gminie, w której Pan/i mieszka zaszyły w ciągu ostatnich 5 lat wymienione poniżej zmiany? (N=68)

Mieszkańcy mieli większy wpływ na to, co dzieje się w gminie

Pojawiły się nowe formy wsparcia dla ludzi młodych

Podjmowano inicjatywy, których celem było wsparcie osób starszych

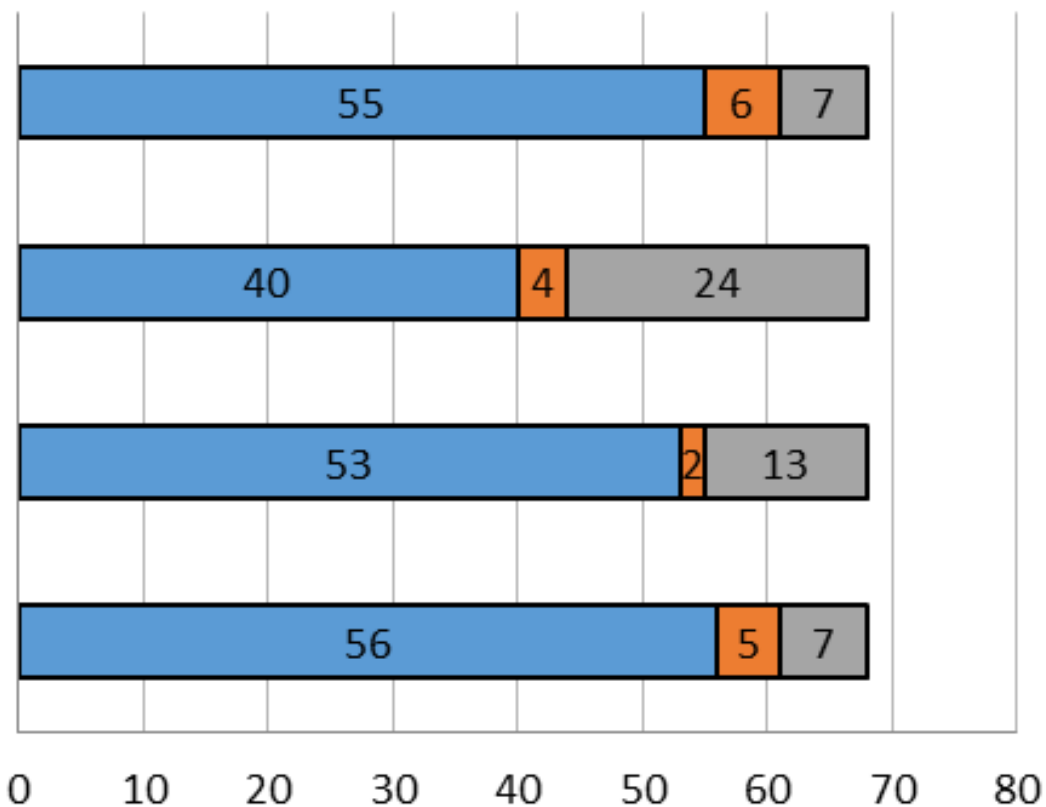

Poprawiły się relacje pomiędzy mieszkańcami

Czy korzystał/a Pan/i z efektów działań podejmowanych w ciągu ostatnich 5 lat przez LGD funkcjonujące na terenie gminy, w której Pan/i mieszka? (N=68)

Czy korzystał/a Pan/i z infrastruktury, której powstanie bądź modernizacja były dofinansowane ze środków LGD?

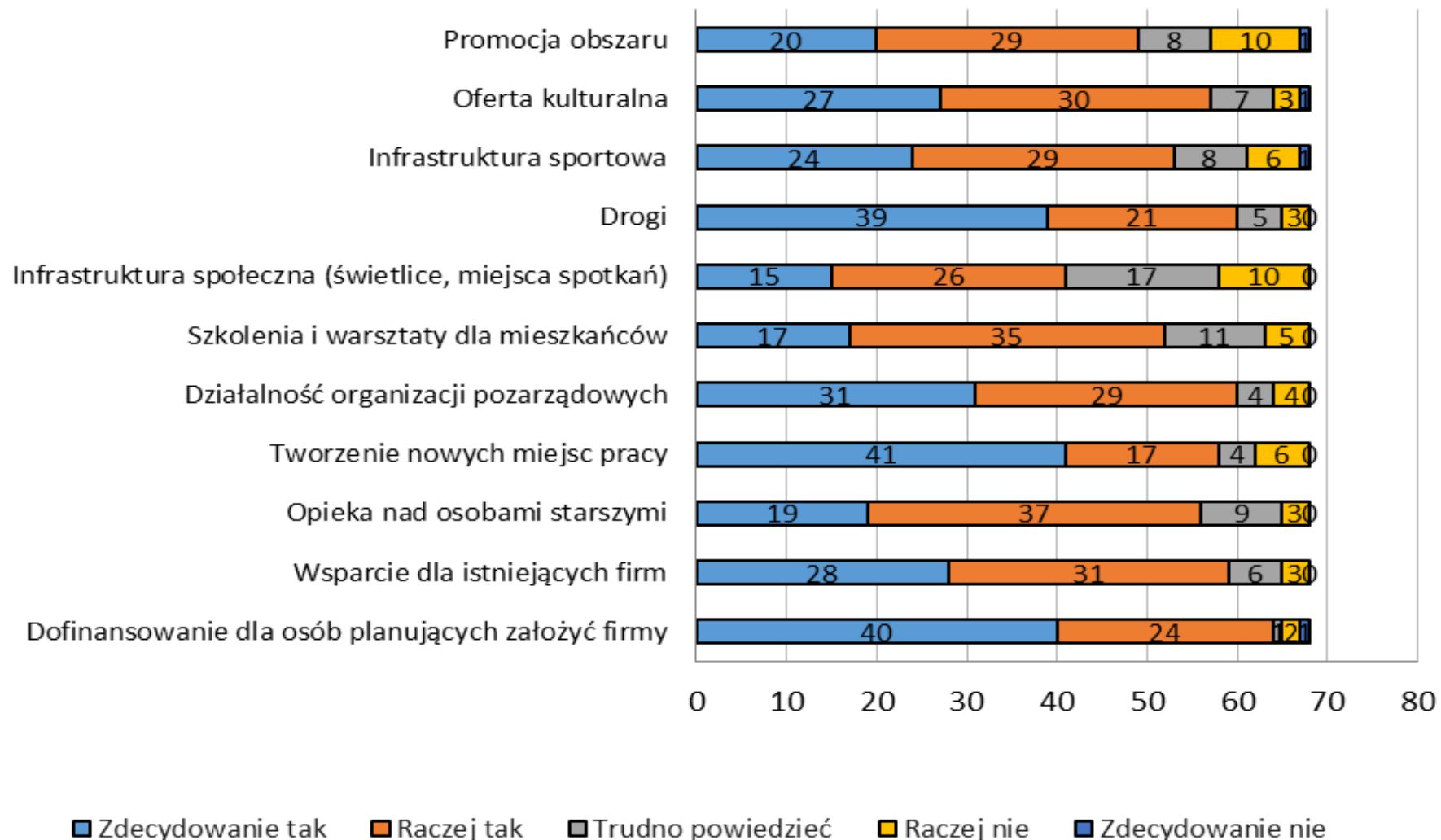

Czy brał/a Pan/i udział w szkoleniach organizowanych w ramach projektów dofinansowanych przez LGD?

Czy brał/a Pan/i udział w spotkaniach organizowanych przez LGD?

Czy uczestniczył/a Pan/i w imprezach lokalnych dofinansowanych ze środków LGD?

Które z wymienionych obszarów wymagają dofinansowania w Pana/i gminie? (N=68)

Wyniki ewaluacji

6.1. Ocena wpływu na główny cel LSR

Postęp realizacji Lokalnej Strategii Rozwoju nie budzi większych zastrzeżeń. Poziom realizacji przedsięwzięć zbliża więc LGD do osiągnięcia zamierzonych w LSR celów.

„Kraina Dinozaurów” starała się, by realizowane operacje faktycznie poprawiały sytuację na obszarze LGD.

Warto podkreślić pozytywne opinie mieszkańców dotyczące poprawy sytuacji na rynku pracy, pojawienia się nowych firm, zwiększenia ruchu turystycznego, rozwoju infrastruktury, a także pozytywnych zmian związanych z kulturą i rekreacją czy rozwoju kapitału społecznego na przestrzeni ostatnich lat. LGD „Kraina Dinozaurów” na pewno odegrała w rozwoju tych obszarów istotną rolę.

6.2. Ocena wpływu na kapitał społeczny

- W ramach operacji z rozwoju kapitału społecznego dofinansowano projekty inwestycyjne stowarzyszeń.
- Zorganizowano też szereg wydarzeń sportowych i kulturalnych oraz warsztaty edukacyjno-integracyjne i spotkania integracyjno-aktywizacyjne.
- Organizacjom udzielono pomocy merytorycznej, w tym przeprowadzono szkolenia finansowo-księgowo-organizacyjne i prawne. Rezultatem prowadzonych operacji było zwiększenie aktywności poprzez działania w ramach realizowanych projektów LGD oraz wzrost zainteresowania składaniem wniosków, wzrost identyfikacji z regionem,.
- Większość ankietowanych mieszkańców obszaru LGD wskazało, iż bardzo istotnymi obszarami wymagającymi dofinansowania są szkolenia i warsztaty dla mieszkańców, działalność organizacji pozarządowych.

6.3. Przedsiębiorczość

- Działania służące promowaniu i rozwojowi przedsiębiorczości zostały uznane za kluczowe w realizowanej LSR.
- W ostatnich latach sytuacja na obszarze LGD dotycząca przedsiębiorczości się poprawiła. W większości gmin obszaru LGD wzrosła liczba pracujących, odnotowano spadek udziału bezrobotnych zarejestrowanych w liczbie ludności, wzrost zarejestrowanych podmiotów gospodarki narodowej w rejestrze REGON oraz wzrastającą liczbę osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą. LGD „Kraina Dinozaurów” odegrała w tym aspekcie istotną rolę i wpłynęła między innymi na wzrost postaw przedsiębiorczych.
- Udało się zrealizować wiele ciekawych operacji polegających na utworzeniu nowego przedsiębiorstwa, a warto zwrócić uwagę, że w tym przedsięwzięciu docelowe wartości wskaźników na przestrzeni ostatnich lat wzrastały wskutek pojawienia się nowych środków.
- Badani mieszkańcy za bardzo istotny obszar wymagający dofinansowania uznali dalsze działania na rzecz rozwoju przedsiębiorczości

6.4. Turystyka i dziedzictwo kulturowe

- LGD „Kraina Dinozaurów” duży nacisk położyła w LSR na turystykę. Ilość przeprowadzonych operacji jest imponująca, a pozytywne zmiany odnotowali także mieszkańcy.
- Zrealizowano zadania z zakresu budowy nowych lub modernizacji istniejących szlaków, ścieżek i tras turystycznych, oznakowano szlak kajakowy na Małej Panwi, zbudowano i zmodernizowano punkty przystankowe, obiekty małej architektury i miejsca aktywności ruchowej, a w ramach wsparcia rozwoju atrakcji tematycznych przygotowano m.in. edukacyjne zagrody.
- Sukcesem zakończyły się działania z zakresu podniesienia standardu punktów gastronomicznych i miejsc noclegowych oraz dotyczące zagospodarowania przestrzeni publicznej.
- Rozwojowi turystyki służyły też operacje własne. W tym aspekcie wyróżnia się przede wszystkim przedsięwzięcie „Lokalni Przewodnicy Turystyczni Krainy Dinozaurów”
- Podobnie pozytywnie należy ocenić działania z zakresu dziedzictwa kulturowego, w ramach którego również zrealizowano szereg interesujących operacji.

6.5. Grupy defaworyzowane

- Grupy defaworyzowane, które uzyskały wsparcie w ramach realizacji LSR to młodzież w wieku 18-34 lata oraz kobiety długotrwale bezrobotne.
- Zaplanowano szereg metod komunikacji z tymi grupami i wskazano operacje, które będą im dedykowane, w tym przede wszystkim środki na zakładanie działalności gospodarczej i cykle szkoleniowe.
- Wybór grup defaworyzowanych okazał się słuszny. W największym stopniu ze wsparcia LGD skorzystali młodzi ludzie. W mniejszym stopniu dotyczyło to drugiej z grup, czyli kobiet długotrwale bezrobotnych.

6.6. Innowacyjność

- W LSR zwracano uwagę na problemy dotyczące niskiego poziomu innowacyjności lokalnej gospodarki. W konsekwencji, w ramach przyjętych kryteriów oceny operacji zastosowano w LSR kryterium innowacyjności.
- Innowacyjność budziła w analizowanym okresie pewne wątpliwości, gdyż z uwagi na swoją „zero-jedynkowość” ograniczała członków Rady LGD w ocenie operacji.
- Innowacyjnym rozwiązaniem stosowanym przez LGD jest wspólna identyfikacja wizualna. Jej stosowanie przez beneficjentów jest dodatkowo punktowane. Stosowanie atrakcyjnego loga opartego na wizerunku dinozaura przyczynia się z pewnością do zwiększania rozpoznawalności LGD.

6.7. Projekty współpracy

- W momencie przeprowadzania ewaluacji LGD „Kraina Dinozaurów” zrealizowała i rozliczyła dwa projekty współpracy.
- Celem pierwszego z nich „Dobre bo lokalne” była identyfikacja, promocja artystów ludowych zajmujących się rękodzielnictwem oraz wprowadzenie na rynek produktów sztuki użytkowej inspirowanych sztuką ludową.
- Drugi projekt współpracy „Od dziedzictwa do bogactwa” służył promocji zasobów regionu i wspieraniu rozwoju lokalnego.
- Dwa kolejne projekty czekają na realizację. Pierwszy będzie miał związek z grami terenowymi i questami w każdej z gmin. Drugi natomiast będzie kontynuacją sprawdzonego projektu „Dobre bo lokalne”.
- Przeprowadzone projekty współpracy wpisywały się w cele założone w LSR.

6.8. Ocena funkcjonowania LGD

- LGD „Kraina Dinozaurów” to lokalna grupa działania, która pod wieloma względami może być stawiana jako wzór.
- Funkcjonuje prawidłowo zarówno pod względem działań animacyjnych, informacyjno-promocyjnych, jak i doradczych. Zatrudnieni pracownicy wykazują się dużą znajomością potrzeb lokalnych społeczności. Pozwala to na efektywną i skuteczną realizację LSR.
- Ankietowani beneficjenci bardzo dobrze oceniają działalność LGD w zakresie informowania o możliwości pozyskania środków oraz doradzania w czasie przygotowania propozycji operacji.

6.9. Ocena procesu wdrażania

LGD wykazała się dużą aktywnością w zakresie prowadzenia naboru wniosków.

Zdecydowanie największą popularnością cieszyły się nabory na podejmowanie działalności gospodarczej.

Proces wdrażania strategii przez LGD „Kraina Dinozaurów” należy ocenić pozytywnie.

Procedury naboru, wyboru i realizacji projektów były wystarczająco przejrzyste i przyjazne dla beneficjentów.

Zastosowane kryteria wyboru operacji były jednoznaczne i nie budziły większych wątpliwości. Pozwalały także na wybór najlepszych wniosków, które są spójne z celami LSR.

6.10. Wartość dodana podejścia LEADER

- „Kraina Dinozaurów” angażuje i łączy organizacje pozarządowe, usługodawców, a także samorząd lokalny.
- „Kraina Dinozaurów” cieszy się bardzo dużą rozpoznawalnością na obszarze, a efekty prowadzonych działań są zauważalne. Udało się więc niewątpliwie zbudować markę, która może procentować w przyszłości.
- „Kraina Dinozaurów” stara się o pozyskiwanie środków z zewnątrz i tym samym ma na swoim wiele działań realizowanych poza RLKS, idealnie wpisujących się w cele określone w LSR.
- Projekty realizowane w ramach LSR są spójne ze zidentyfikowanym potencjałem rozwojowym obszaru objętego LSR i przyczyniają się do jego wzmocnienia.

Wnioski i rekomendacje

Przedsiębiorczość

- Mieszkańcy obszaru wskazują na potrzebę kontynuowania działań związanych ze wsparciem przedsiębiorczości. Niewątpliwie warto kontynuować działania w tym zakresie.
- Stowarzyszenie LGD „Kraina Dinozaurów” wyróżniała się mocnym postawieniem na partnerstwo w działaniach kierowanych do przedsiębiorców. Tą dobrą praktykę warto podtrzymać.

Kapitał społeczny

- Istotnymi obszarami wymagającymi dofinansowania są szkolenia i warsztaty dla mieszkańców oraz działalność organizacji pozarządowych. W kolejnych latach pomocne będą na pewno kolejne przedsięwzięcia służące integracji społecznej i wzmocnieniu poczucia jedności i tożsamości, wspieraniu lokalnych liderów i działaczy w organizacjach pozarządowych.

Demografia

- Obszar LGD „Kraina Dinozaurów” doświadcza negatywnych zjawisk demograficznych takich jak starzenie się społeczeństwa i migracje młodych ludzi.
- Zwraca uwagę dynamiczny wzrost liczby seniorów w ogólnej populacji.
- Wydaje się konieczne uwzględnienie tej tendencji przy planowaniu kolejnych działań. Niezbędne są działania wzmacniające przedsiębiorczość czy rozwój usług dedykowanych dla seniorów.
- Za pożądane należy uznać też tworzenie projektów dla osób młodych w większości gmin.

Ekologia

W najbliższej przyszłości konieczne jest zwrócenie większej uwagi na konsekwencje zmian klimatycznych.

Rekomendowanymi rozwiązaniami jest nacisk na wsparcie działań proekologicznych, akcje edukacyjne wśród osób fizycznych czy rozwój pro środowiskowej przedsiębiorczości.

Działania te powinny służyć stworzeniu warunków, które pozwolą na wypromowanie obszaru jako czystego, zdrowego i idealnego do zamieszkania.

Funkcjonowanie LGD

Konieczne jest intensywne promowania doradztwa w biurze LGD, które jest bardzo skuteczne.

Rekomendowane jest lobbowanie na rzecz krótszych terminów rozpatrywania wniosków i uproszczenie procedur wyboru, realizacji i rozliczania operacji.

Przeprowadzone z sukcesem projekty współpracy wpisywały się w cele założone w LSR. W przyszłości należałoby utrzymać tę formę współdziałania czy może nawet rozważyć przeznaczenia na nią większych środków finansowych.

Obszar LGD „Kraina Dinozaurów” jest na tyle atrakcyjny, iż niezbędna jest na pewno dalsza promocja regionu, w tym także produktów lokalnych. Działania te powinny służyć zwiększeniu rozpoznawalności na terenie całego kraju.